

Pozabiti seveda ne smemo, da so delovne razmere na tej meteorološki opazovalnici zelo težavne. Ob močnih vetrovih, ki tamkaj niso redki, se mora dežurni opazovalec navezati na vrh, ko gre k meteorološki hišici, drugi član ekipe pa ga mora varovati in mu pomagati pri povratku.

Spominjam se tistih dni, bilo je februarja 1984, ko je na Gorenjskem močan veter uničeval gozdove. Takrat je severozahodni veter na Kredarici dosegel hitrost preko 60 metrov na sekundo, kar ustreza hitrosti 200 kilometrov na uro. Takrat sem pri radijskem sprejemniku v zbirnem centru v Ljubljani iz glasu dežurnega na Kredarici čutil, da se boji, da bo veter uničil Triglavski dom. Toda koča je vzdržala.

Pozabiti seveda ne smemo na meteorologa **Ivačića**, ki je pod Kredarico odkril novo jamo, katere vhod turisti še zdaj občasno obiskujejo.

Bivalni prostori meteoroloških delavcev so bili — zlasti pozimi — nemogoči. Ničkolikokrat so jim primrzni čevlji ob tla. V delovnih prostorih se je ob močnih vetrovih ohladilo pod -10°C . Zaradi močnega vetra tedaj niso mogli kuriti in kuhati. Veter jim je potegnil ogenj ven skozi dimnik. Sedaj, po povečavi in adaptaciji doma, je bolje. Pozimi jih vozijo na delovno mesto s helikopterjem, prej pa so morali vsakih 14 dni ob vsakem vremenu pešačiti. Pri tem so dodobra spoznali snežne plazove, ki so jih ogrožali, a so jim vedno srečno ušli.

S prvim avgustom letošnjega leta bo meteorološka opazovalnica na Kredarici stopila v peto desetletje rednega delovanja. Pozabiti pa ne smemo, da so bila tamkaj že pred prvo svetovno vojno v poletnih mesecih opravljena opazovanja vremena. Podatki o tem so ohranjeni v prvih Planinskih vestnikih.

SPET PRAVOPIS, TODA NE OBUPAJTE — 2

KOST ZA GLODANJE — ŽE TRETJIČ

STANKO KLINAR

Tako sem ponovno razložil (glej PV 5/1993 in 7-8/1993, in Delo 19. 7. 1993, žal so tam zavažajoče tiskovne napake) (pa tudi dopolnil in delno popravil) svoji sugestiji za ureditev velike začetnice in sklanjatve pri predložnih imenih. Sugestiji gospodu **J. M.** nista všeč. Tudi stališča SP 1990 (odstavki 74-76) nerad upošteva, čeravno so tudi ta nezadostna. SP namreč daje primere »Stanujemo v ulici Pod zidom« in »Prihajam iz Podzida«, ne upa pa zapisati »Ta ulica se imenuje Podzid« (kar je seveda z uradnega vidika tudi zares še narobe; toda potem je narobe tudi roditelj »iz Podzida«; in isto velja za zvezo »iz Zavode«). Podobno piše »To je vas Pri Treh Hišah« in »Grem k Trem Hišam«, ne upa pa si zapisati »To je vas Tri Hiše«. (S svojimi formulacijami pa je SP še zmeraj bolj usmiljen kot g. J. M., ki bi po svojem sistemu zapisal »Grem (k) /v/ na Pri Treh Hišah«.) Tako ostajamo navadni smrtniki žrtve samovolje jezikovnih bogov, ki niso zmožni radikalne operacije za okrevanje in rehabilitacijo sistemskosti, in si zmeraj znova, kakor pač nanese, izmišljujejo kako novo flikarijo.

Moja summa orthographiae v tej zadevi se preprosto glasi: Popolnoma vseeno je, ali imata Z/ za B/bežigradom in Z/za V/vodo veliko ali malo začetnico pri »za« in pri drugi besedi, zakaj Z/ za B/bežigradom naj se uradno dosledno glasi Bežigrad, Z/za V/vodo pa Zavoda, in tako problema velike začetnice (in eo ipso sklanjatve) ni več. (Tako tudi vem, da je bil **Aljaž** rojen v Zavrhu - nominativ Zavrh je, hvalabogu, uradno

sprejet! - in ne Za vrhom ali Za Vrhom ali za Vrhom ali v Za Vrhom ali v Za Vrhju.) (Priznam pa: če bo ta sistem sprejet, čaka imenoslovce, slaviste, kartografe, geodete, administratorje ... lep kos dela, ko bo treba v novo obliko pretopiti zajetne sezname imen in se pri vsakem odločati za tako ali drugačno rešitev.)

IN KAKO JE NA TERENU?

Naj v luči do sedaj polemiziranega polistam po peti izdaji Planinskega vodnika Julijske Alpe (1993).

Na str. 361 in pri odstavkih 532, 534 in 539 najdem slovarsko-citatni zapis Čez Hribarice, podaljšan tudi v preval Čez H. Človek bi sklepal, da je Čez integralni del imena in zvarjen s Hribaricami v dosmrtno zakonsko zvezo. Toda ne! Že v isti sapi, pri 437, 443, 444, 539, 546 najdem zveze kot »na Dolič čez Hribarice«, »pot pelje čez Hribarice«, »na Hribaricah«, »s Hribaric«, »kraška prostranstva Hribaric«, in na str. 362 preprosto »Hribarice«. Sem za nominativno obliko Hribarice in izključno malo začetnico pri »čez«, kadar je potreben, in enako malo pri vseh drugih predlogih. G. J. M. pa bi verjetno po svojem sistemu dopuščal tudi (ali pa izključno?) oblike »na Dolič čez Hribarice« ali »na Dolič čez Čez Hribarice«, »pot pelje Čez Hribarice« ali »pot pelje čez Čez Hribarice«, »na Čez Hribarice«, »na Čez Hribaricah«, »s Čez Hribaric (e ?)« (kar naj bi bilo celo »veliko bolj jasno« - glej enega od kasnejših odstavkov). Ali pa bi stalno pritikal občno ime »preval«, da bi nosilo težo sklanjatve? (Moja

sugestija se v praksi dejansko že uresničuje, samo ne dosledno.)

Skoraj do pike enako se vede v vodniku ime V Lazu. Na str. 367 in pri odstavku 477 je slovarsko-citatni zapis tak, vendar se pri 552 spreminjajo v »Planina v Lazu« in pri 483 v »planina V Lazu«. Ko se ime vključuje v stavčne zveze, najdem pri 548 »proti planinama Laz in Krstenica«, pri 545 »proti Lazu«, pri 547 »iz Laza« in »nad Lazom«, pri 479 »sestop pripelje v Laz«. Kaj zdaj? Bomo to sprejeli ali pa bomo v nedogled ponavljali in sklanjali spremljevalno besedo planina (Planina?)? Ali pa bomo dopuščali zveze »iz V Lazu« (»iz V Laza« ?), »nad V Lazu« (»nad V Lazom« ?), »pripelje V Laz (u)« (»pripelje v V Laz (u)« ?)? Recimo 545: »Mimo Debelega vrha peljeta iz Laza na Hribarice dva prehoda ...« (mislim, da je to v redu in da nam ni potrebno »...peljeta iz V Lazu na Čez Hribarice dva prehoda ...«). Ali 469: »Tu se razcepita poti na Dedno polje in v Laz.« (Bi raje rekli: »... in v V Laz / ... in v V Laz -« ?)

KMETIJE, GOSTILNE, PLANINE

Podobno je pri imenih kmetij. Zemljevid Karavanke ima ob siceršnjih doslednih nominativnih tri lokative: Pri Jurju, Pri Žingarju, Pri Jožetu. Ali je »Pri« integralni del imena? Ali bomo imeli takole dvojnost: »Včeraj so pri Anku / pri Maleju / Pri Sedučniku / pri Zabukovcu klali« in »Včeraj so Pri Jurju / Pri Žingarju / Pri Jožetu klali«, če ne celo »... pri Pri Jurju«, etc., namesto skladno z drugimi primeri »Včeraj so pri Jurju klali«.

(Imena gostiln tipa »Pri slepem Janezu«, »Pri divjem lovcu« je citatno vsekakor treba sprejeti v tej obliki, ker tako piše na hišah. (Ne vem sicer, kako so se odločili za velike / male začetnice, vsekakor pa je prva beseda predlog.) Vzporedno pa bodo tekle sobesedilne oblike, kot da izhajajo iz nominativa »Slepi Janez« / »Divji lovec«, npr. »Sinoči smo pri Slepem Janezu / pri Divjem lovcu obhajali obletnico mature« - ne: »...Pri slepem Janezu« in tudi ne: »...pri Pri slepem Janezu ...«)

Tisto, kar bereme v JK 11. 7. 1993 v zvezi s Planina za Robom, in 18. 7. 1993 v zvezi s Planina ob Robu, je, žal, predvsem abstraktna učiteljska telovadba pred do tal popisano tablo z izmišljenim imenom, ki je videti na moč učena, a zelo malo ali nič ne pomaga, ko je treba zapisati konkretno ime, recimo Planina pri Jezeru, ki je narejeno po istem vzorcu. Naj izluščim samo tri očitke: če se pisava Planina za robom ravna po zgledu Za vodó, kot meni g. J. M., je treba pisati tudi Ulica Za vodó (vendar v JK 4. 7. 1993 ni tako, in tako naj tudi ne bi bilo); planina za Robom ni ime planine, ki leži tam, temveč je s tem nakazana samo njena lokacija, mi pa želimo zapisati ime planine; Planina ob Robu (verjetno enako kot Planina

pod Golico, ki jo kot dodaten zgled pristavljam sam) je definirana kot izključno samo »vas, naselbinsko ime«, torej je enakovzorna Planina pri Jezeru vas, naselbina, ne planina. No, tu je zraven že malo zabje dlake in ptičjega mleka, ali ne? (Smiselna rešitev za izmišljeno planino gospoda J. M. je p / Planina Rob - te seveda v JK ni - po zgledu p / Planina Jezero, ki jo zagovarjam v PV 5/1993; nič pa nimam zoper vasi Planina ob Robu in Planina pod Golico, s pripombo, da istovzorna imena, recimo Planina pri Jezeru (če jo bomo ohranili), in to po sistemu gospoda J. M., lahko pomenijo tudi planine.)

VSAJ TRIJE PROBLEMI

In kako je konec koncev s to nesrečno Planino pri Jezeru v Vodniku Julijske Alpe? Na str. 364 in pri odstavkih 431, 435 je zapis tak. Na str. 131 in pri odstavkih 425, 426, 428, 435, 471, 478 pa piše planina Pri Jezeru. (Znotraj istega odstavka 435 torej na dva načina!) (V naslovu pri 469 je razumljivo planina kot prva beseda zapisana z veliko začetnico, potem pa še vse drugo: Planina Pri Jezeru.) V zvezah, kjer je beseda planina samoumevna, se izpusti in dobimo, recimo pri 467: »...številne planine, ki pa razen Vogarja in Pri Jezeru ne nudijo prenočišč.«

Prvi problem je tretja beseda. Človek bi sodil, da je Jezero lastno ime, ko se vztrajno piše z veliko začetnico, vendar pri 428 berem »...koča stoji visoko nad jezerom« in pri 469 »ob jezeru je studenec«. Ker gre v vsakem primeru za isto zadevo, namreč za zelo prijazno kapljico stoječe vode, je ta kapljica pač jezero, ki nima imena, in naj bi ga dosledno pisali tako; ali pa ima ime Jezero in bi ga morali dosledno pisati tako. Ali pa je jezero jezero in Jezero planina (468: »...poti se tod razkropijo proti Vogarju, Jezeru, Lazu in Krstenici)? Lahko pa je seveda Jezero tudi jezero (?). (Ali še vemo, kaj bi radi povedali?)

Drugi problem je predlog p / Pri. Naj ga reši, kdor ga more. Verjetno pa bo tako: če bo Jezero z veliko začetnico, bo »pri« z malo, in nasprotno, pod pogojem, da spredaj stoji še beseda Planina. Če pa te ni ali ima malo začetnico, bo »Pri« pač imel veliko začetnico, ker je prva beseda v imenu.

Tretji problem je prva beseda in velikost njene začetnice.

Za vse te abderitske pravde mi ni čisto nič. Po mojem je zaradi pomanjkanja lastnega imena treba Jezero promovirati v lastno ime, predlog p/Pri postaviti pred vrata, p/Planino pa uporabljati glede na sobesedilo. (Res, v tej točki sem vero glede na PV 5/1993 malo spremenil.) Tako pridemo do takihle sobesedilnih oblik: »...kajti (p/Planina) Jezero leži na višini

1450 m«, »Do p/Planine Jezero // »Do Jezera je uro hoda«, »Paša na p/Planini Jezero //Paša pri / na Jezeru ni več rentabilna«, itd. In Jezero označuje jezero in / ali planino. Predlog p / Pri na ta način nikakor ni več integralni del imena in glede pravopisa se lahko oddahnemo. (Kdor se pač hoče! V vodniku je moja zakasnela (!), a še zmeraj grdo gledana sugestija vendar že nekoliko upoštevana.)

V nekatera imena za zdaj še nerad drezam, zakaj priznam, da res ni treba vsega »mehanizirati«. V mislih imam, recimo, imena dolin tipa (dolina) Za Debelim vrhom (JA 547), (dolina) Pred Debelim vrhom (547), (dolina) Za Kopico (443), (dolina) Za Cmirom (459). Nerad drezam tudi v imena ulic, vendar me slovnična in pravopisna neurejenost ali vsaj nedorečenost motita bolj kot očitano nasilje nad jezikom.

DOSLEDNOST JE VSEENO ZDRAVA

Imam pa, žal, še nekaj vprašanj za g. J. M. Zakaj piše »pri Vodniku po Julijskih Alpah« (JK 18. 7. 1993), kò je naslov knjige »Julijske Alpe, planinski vodnik«? Zakaj piše »gostilna pri slepem Janezu« (JK 1. 8. 1993), ko to ne more biti ime lokala, ki naj bi bilo (gostilna) »Pri slepem Janezu« ali »Gostilna p/Pri slepem Janezu«? Zakaj »gremo 'Pod skalco' in odidemo iz 'Podskalce'« (JK 1. 8. 1993), ko bi lahko šli »v Podskalco«? (V Vipavi dejansko stoji Podskalca in če gremo tja, gremo »v Podskalco«.)

Ne razumem, zakaj pravi g. J. M. (JK 25. 7. 1993), da so imena Na Polju, Na Kalu, V lazu (kjer sicer menda ne vemo, ali je bolj prav Na Polju ali Na polju, Na Kalu ali Na kalu, itd.) »po svoje« (kako po svoje? kaj to pomeni?) »jasna«, medtem ko so Polje, Kal, Laz »veliko manj jasna«. (Kako velik je ta »veliko«? Komu so »veliko manj jasna« in zakaj? Zakaj tudi ta ne »po svoje«?). - Stopimo na dvojezično Koroško! Kar je za Nemce Latschach, Matschach, Sinach, Goritschach, Dolintschitschach, Lipizach, Weroutzach - to so seveda sami slovenski lokativi z izpuščenimi »na /v/ pri« - to je za Slovence Loče, Mače, Sine, Goriče, Dolinčiče, Lipica, Verovce, a ne verjamem, da bi ne bilo obema stranema absolutno in totalno jasno, kaj imena pomenijo. (Nadaljno kopico podobnih parov najdemo v brošuri Dvojezična Koroška, Mohorjeva družba, Celovec; in na zemljevidu Koroške, karta in imenik slovenskih in nemških krajevnih imen, priredil **Vladimir Klemenčič**, Ljubljana. Obojna imena so, vsaj v načelu, enakovredno sprejeta.)

Tudi Grohat pod Raduho (JK 11. 7. 1993) ni dober primer za tisto, kar bi v tej zvezi g. J. M. rad povedal, ker to ni ime. Ime je Grohot (domaćini so zelo nejevoljni zaradi uvoženega Grohata; predlog, ki se tukaj rabi, a ni sestavni

del imena, je »v«, namreč »v Grohotu«, kljub drugačni uradnosti v Atlasu Slovenije in planinski literaturi: »Koča na Grohatu« ???), »pod Raduho« pa je čisto neobvezen dodatek, ki označuje lokacijo in (tudi) ni sestavni del imena.

VPRAŠANJA OSTAJAJO

Na začetek svojega JK 11. 7. 1993 je g. J. M. zapisal, da »vprašanje ... ni tako preprosto«, čez dobrih trideset vrstic razlage pa so zanj »Pravila ... jasna in kolikor toliko preprosta«. Na njegovi lastni kontradiktornosti, še bolj pa na zgledih iz vodnika (Vodnika ?) sem pokazal, da ne vprašanja ne pravila niso preprosta. V svojem neprijetno dolgem življenju sem imel tudi dovolj priložnosti od blizu in na svoji koži opazovati delo slovenističnih lektorjev v uredništvih. Veliko jih tu obravnavani zavozlanosti ni kos. (Učitelju pred tablo se marsikaj idealno izide, kar se na terenu ne.)

Kontradiktornost izvira od tod, ker skuša g. J. M. za vsako ceno ohraniti tradicionalno pravopisno gledanje, četudi ga spravlja v nerešljive zagate in (nenaučljive) (protisistemске) rešitve. Njegovo jezikovno kramljanje bi bilo dragocenejše, če bi sestopilo z verjetnostnih računov do »ljudskošolske geometrije«. Žal so celo vzorci tu in tam malo zamešani (še en primer: Ulica Voda še daleč vzorčno ni istovetna s Planina Jezero! - JK 25. 7. 1993), večkrat se avtorju kaj »zdi«, čeravno »zdenje« ni ravno eksaktna znanstvena metoda in rezultati te metode so v slovenskem pisanju, žal, zelo vidni. In tudi čas sam ne bo ničesar prinesel (JK 1. 8. 1993); prinesli bodo/ bomo samo (ozaveščeni) ljudje, ki živijo/živimo v času.

Vesel bom, če se javi prostovoljec, ki bo v moči navodil g. J. M. temeljito in dosledno lektoriral vodnik Julijske Alpe. Če prostovoljca ne bo, naj bi nam g. J. M. sam na poplavi tistih konkretnih primerov demonstriral pravilne in dosledne rešitve.

Mislim, da se na to temo v PV (na veselje bralcev) ne bom več oglasil, četudi ni dvoma, da »vprašanja ostajajo« (JK 4. 7. 1993).

61 odprav v Karakorum

Kot sporoča pakistansko ministrstvo za turizem, se namerava letos 61 odprav iz različnih dežel odpraviti na visoke vrhove Karakoruma. Ob tem podatku je mogoče videti, da se je število prijavljenih skupin v primerjavi z letoma 1992 in 1993 znatno zmanjšalo. Letos si je devet skupin zadalo za cilj K-2. Največjo privlačno moč ima Broad Peak (8047 m), ki ga bo letos obiskalo enajst odprav. Iz Evrope bo letos med drugimi odšla tja odprava iz Švice, ki namerava splezati na 7266 metrov visoki Diran Peak.